

LA CULTURA CATALANA ALS LLIBRES DE TEXT DE CATALÀ COM A LLENGUA ESTRANGERA. UNA PRIMERA APROXIMACIÓ

PAU BORI / DANIEL CASSANY

(Universitat Pompeu Fabra)

1 INTRODUCCIÓ

L'augment d'estudiants estrangers de català a partir de 2000 ha propiciat un increment significatiu de llibres de text adreçats a no catalanoparlants adults. Aquests llibres ofereixen una primera visió de la nostra cultura a aquestes persones, atès que són sovint la principal eina didàctica de les classes de català com a llengua estrangera (CLE).

Els llibres de text no són mai 'neutres' (Apple 2000) i, en el cas dels llibres de text d'una llengua segona o estrangera, contenen sempre una visió —implícita o explícita— de la cultura del país o països on es parla aquesta llengua.

Tenim notícia només d'una indagació que ha tractat el component cultural dels llibres de text de CLE (Cuenca / Todolí 1996). Dues de les principals conclusions d'aquestes autores es poden aplicar també al nostre corpus, conformat per llibres de text posteriors als del seu estudi: el predomini d'un punt de vista de la ciutat sobre el món rural i l'escassetat de referències a dialectes diferents del català central.

El nostre treball forma part d'una recerca més àmplia per a una tesi doctoral sobre els models culturals que es transmeten en els materials didàctics de CLE. Aquest treball presenta les primeres dades, ja que el corpus està format per només dues col·leccions de llibres de text, però entenem que els resultats poden ser representatius del conjunt de llibres de text de català utilitzats avui dia en les aules de CLE.

2 OBJECTIUS

Proposem esbrinar quins models de cultura catalana es presenten en els llibres de text de CLE, amb aquestes dues preguntes: 1) Quins referents de la cultura catalana apareixen en els llibres de text?; 2) Quina representació apareix dels territoris de parla catalana?

3 SELECCIÓ DE MATERIALS

Hem seguit tres criteris a l'hora de seleccionar els llibres de text per al nostre corpus d'estudi: que fossin àmpliament utilitzats; recents; i adreçats a estudiants de nivells entre A1 i B1 del Marc Europeu Comú de Referència. Ens hem centrat en aquests nivells perquè són els que tenen un major nombre d'estudiants de CLE.

El corpus està conformat per nou llibres de text de dues col·leccions (*Veus* i *Nou Nivell Bàsic i Elemental*) de dues editorials del Principat. En concret, el nostre corpus inclou: *Veus 1* (Mas / Vilagrassa 2005), *Veus 2* (Mas / Vilagrassa 2007), *Veus 3* (Mas / Vilagrassa 2008), *Nou Nivell Bàsic 1, 2 i 3* (Guerrero et al. 2010) i *Nou Nivell Elemental 1, 2 i 3* (Anguera et al. 2010). Al llarg d'aquest estudi ens referirem als diferents volums de *Nou Nivell Bàsic* (a partir d'ara: *NNB*) amb les següents abreviacions: *NNB1* (per al primer volum), *NNB2* (per al segon volum) i *NNB 3* (per al tercer volum). De la mateixa manera, ens referirem als diferents volums de *Nou Nivell Elemental* (a partir d'ara: *NNE*) amb les abreviacions *NNE1* (per al primer volum), *NNE2* (per al segon volum) i *NNE 3* (per al tercer volum). La nostra anàlisi se centra en el llibre de l'alumne ja que és el material didàctic més habitual en les aules de CLE.

4 METODOLOGIA

El nostre treball estudia tant els textos (escrits i àudios) com les imatges que conformen els llibres de text. Per a cada pregunta de recerca, utilitzem instruments diferents per a la recollida de dades.

Per a la primera pregunta (*Quins referents de la cultura catalana apareixen en els llibres de text?*), hem recollit totes les referències a àmbits específics de la cultura catalana que apareixen en forma de text extens (més de 50 paraules) o imatge. A partir d'aquestes dades, hem ordenat les referències en cinc grans categories o àmbits culturals dels Països Catalans:

Art: Pintura, música, disseny, arquitectura, etc.

Literatura: Malgrat ser també un àmbit artístic, s'ha creat una categoria especial ja que la literatura té en la llengua un dels seus elements principals i, a més, la literatura té una presència notable en els llibres de text.

Costums, tradicions i festes: Són els principals aspectes de l'anomenada cultura popular.

Gastronomia: Tot i poder formar part de l'aparat anterior, l'hem separat en una categoria especial perquè la gastronomia és un dels aspectes culturals més freqüents en els llibres de text de llengües estrangeres.

Història i actualitat: En aquest apartat recollim tant fets històrics com esdeveniments que van tenir en un determinat moment un impacte impor-

tant en els mitjans de comunicació (per exemple: el segrest de la farmacèutica d'Olot o una copa d'Europa del Barça).

Per a la segona pregunta de recerca (*Quina representació apareix dels territoris de parla catalana?*), primer hem adaptat una eina de recollida de dades aplicada per Ramírez / Hall (1990) en el seu estudi de llibres de text d'espanyol com a segona llengua als Estats Units. En el nostre cas, recollim totes les referències a la geografia dels territoris de parla catalana en forma de text extens (més de 50 paraules), imatge o mera menció en un text. Com a referència geogràfica considerem: pobles, ciutats, accidents geogràfics, comarques, regions i territoris de parla catalana. Cadascuna d'aquestes referències, la classifiquem en una de les cinc categories següents:

- Principat.
- País Valencià.
- Illes.
- Altres: Inclou Andorra, la Franja de Ponent, l'Alguer i la Catalunya del Nord.
- Països Catalans: Inclou referències relacionades amb el conjunt dels territoris de parla catalana.

En segon lloc, analitzem quin és el dialecte que s'utilitza en totes les audicions dels llibres de text, un aspecte també estudiat per Gray (2010) en el seu estudi de llibres globals d'anglès com a llengua estrangera.

5 RESULTATS

5.1 *Primera pregunta de recerca*

5.1.1 Recollida de dades

Dels cinc paràmetres culturals emprats en la recollida de dades, literatura és el que ocupa un major espai en els llibres de text objecte d'anàlisi, com es pot observar a la figura 1. Cal destacar, però, que la majoria d'aquestes referències literàries pertanyen a la col·lecció formada pels sis volums de *NNB* i *NNE*. A l'altra col·lecció, *Veus*, dos dels tres volums no contenen ni un sol text extens ni una sola imatge relacionada amb la literatura catalana.

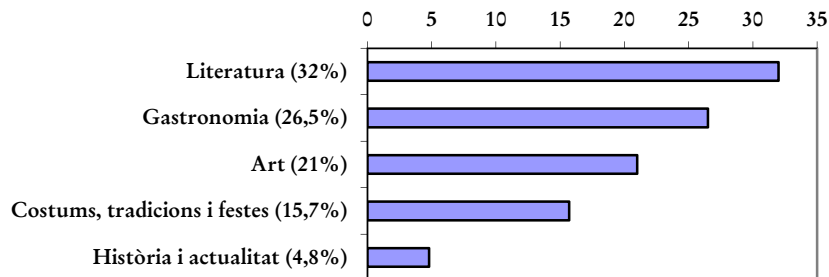

Figura 1. Referències a àmbits culturals catalans en textos extensos i imatges de les col·leccions *Veus* i *NNB* i *NNE*.

En les dues col·leccions objecte d'anàlisi trobem un total de 37 textos extensos dedicats a la literatura catalana, 30 dels quals són textos literaris. En concret hi ha 14 fragments d'una novel·la, 8 d'una narració, un d'una obra de teatre, 6 poemes i un conte sencer. A més de textos literaris, també hi ha 4 textos sobre literatura o traducció, 2 apunts biogràfics sobre escriptors catalans i una entrevista.

Pel que fa a les imatges relacionades amb la literatura catalana, n'apareixen un total de 10: 6 són retrats fotogràfics d'escriptors i 4 portades de llibres.

Mercè Rodoreda i Pere Calders són els autors catalans amb una major presència en els llibres de text objecte d'anàlisi. Rodoreda apareix a través de 5 textos literaris, un retrat i la imatge d'un llibre seu, mentre que Calders compta amb 3 retrats i 3 textos literaris, a més de 2 contes molt breus que no hem comptabilitzat a la recollida de dades perquè tenen menys de 50 paraules. Joan Salvat-Papasseit i Quim Monzó són els altres dos escriptors catalans que compten amb una presència destacada, amb un total de 3 textos extensos i una imatge cadascun.

Després de literatura, gastronomia és l'àmbit cultural català amb una major presència, com es pot observar a la figura 1. En concret, apareixen un total de 21 textos extensos i 18 imatges relacionats amb la gastronomia. En la col·lecció *Veus* les referències gastronòmiques són superiors fins i tot a les literàries. Els textos i les imatges recollits en aquest apartat es poden dividir en tres subcategories: plats típics catalans, establiments gastronòmics i cuiners famosos. La subcategoria amb un major número de referències és la de plats típics (8 textos extensos i 14 imatges), que inclou receptes. Entre els plats catalans dels llibres de text, sobresurten l'escudella i la xatonada, amb dos textos i una imatge cadascun. Els altres plats catalans amb més d'una aparició (d'un text extens o d'una imatge) són la coca de recapte, el pa amb tomàquet, l'ensaimada, la paella i l'arròs amb llamàntol.

Els establiments gastronòmics catalans tenen una presència destacada amb un total de 10 textos extensos, però apareixen només en una sola col·lecció, *Veus*. De cuiners famosos, n'apareixen dos en el corpus estudiat: Ferran Adrià i Carme Ruscalleda. Adrià és la referència gastronòmica amb un major número d'aparicions, amb un total de 3 imatges i 1 text extens.

Tant els apartats d'art com el de costums, tradicions i festes tenen una presència inferior als de Literatura i Gastronomia en el conjunt de llibres investigats, com observem a la figura 1. En l'apartat art, només hi ha 6 textos extensos, 5 dels quals estan relacionats amb un grup de música actual o un cantautor. El número de fotografies relacionades amb l'art català és de 25. Tres de les referències artístiques destacades —Salvador Dalí (*Veus 1*: 82 i 86), Whiskyn's (*NNE 1*: 77) i Ot el bruixot (*NNE 1*: 83)— apareixen de forma aïllada en un únic llibre de text. Trobem, en canvi, referències a Antoni Gaudí en tres volums diferents a través d'un retrat del seu rostre (*Veus 3*: 122), una fotografia de La Pedrera (*NNE 1*: 12) i una altra de la Sagrada Família (*NNE 2*: 34).

Pel que fa a costums, tradicions i festes, destaca sens dubte la revetlla de Sant Joan, amb un total de 4 textos extensos (2 en cada col·lecció) i 3 imatges (2 en *NNB* i *Nov NNE* i 1 en *Veus*). Tot i que amb una presència inferior, Sant Jordi és l'altra referència d'aquest àmbit que apareix en les 2 col·leccions a través de 2 imatges (*Veus 3*: 91 i *NNE 3*: 6).

Finalment, les referències de l'apartat història i actualitat dels territoris de parla catalana són molt escasses en ambdues col·leccions, amb un total de només 4 textos extensos i 3 imatges. A banda del cas del segrest de la farmacèutica d'Olot que apareix en un sol volum amb dos textos extensos (*Veus 3*: 39-41), trobem també textos extensos dedicats a la guerra civil, la història de la televisió en català i imatges que fan referència al franquisme, el 23 F o a la primera Copa d'Europa del Barça.

5.2 Interpretació de dades

La literatura és el referent cultural català més destacat en el conjunt dels llibres de text, si bé amb una presència desigual en les dues col·leccions. *Veus* només inclou textos extensos o imatges relacionades amb la literatura en un dels seus tres volums. En canvi, la col·lecció *NNB* i *NNE* dona un major protagonisme a la literatura catalana, tant amb textos originals com amb fragments adaptats i textos relacionats amb la literatura catalana. La majoria de textos literaris serveixen per practicar la fonètica catalana, però també n'hi ha un conjunt important que apareixen en exercicis de vocabulari i gramàtica. En els llibres de text analitzats, doncs, no hi ha activitats explícites de comentari o valoració del contingut d'aquests textos.

Mercè Rodoreda i Pere Calders són els dos escriptors amb un major número de fragments, però també trobem textos d'altres escriptors canò-

tics del segle XX (Josep Pla, Llorenç Villalonga, Miquel Llor, etc.) o de narradors vius (Quim Monzó, Jaume Cabré, Albert Sánchez Piñol, etc.). Cal destacar també la presència de Najat el Hachmi, a través d'un apunt biogràfic i la imatge de la coberta d'un llibre seu. L'aparició d'aquesta escriptora en un llibre de CLE respon segurament al fet de ser una persona d'origen estranger que s'ha integrat a la comunitat catalana i que fa periodisme i literatura en català.

La poesia té una presència molt inferior a la de la prosa. L'obra poètica que apareix (Joan Salvat-Papasseit, Josep Palau i Fabre i Miquel Martí i Pol) va ser escrita al segle passat i no trobem cap poema d'un autor actual. En canvi, l'únic fragment teatral pertany a una obra recent de Jordi Galceran: *El Mètode Grönholm*.

A diferència de la literatura, altres disciplines artístiques tenen una presència molt inferior en el corpus. La informació que es dona sobre diferents àmbits artístics catalans a les dues col·leccions és escassa i superficial. Per exemple, no hi ha ni un sol text extens dedicat a l'arquitectura catalana i tota la informació que rebem d'aquest àmbit és a través de 4 imatges relacionades amb el Modernisme i, principalment, amb Antoni Gaudí. No trobem tampoc informació substancial sobre pintura catalana: no hi ha reproduccions d'obres pictòriques, escultòriques o d'altra mena ni textos extensos dedicats a artistes o corrents artístics, llevat d'un apunt biogràfic sobre Salvador Dalí. Tampoc no hi ha ni una imatge ni un text extens dedicats, per exemple, al cinema català.

Les referències més freqüents comptabilitzades en art estan relacionades amb l'anomenada cultura *pop* —manifestacions culturals que hom associa a la moda, a l'accessibilitat, a la joventut—, ja sigui a través d'unes tires còmiques d'Ot el Bruixot i o amb imatges, cançons i textos de cantautors o grups de música pop.

Les dades recollides a costums, tradicions i festes tampoc no són gaire nombroses. En aquest apartat destaca només la revetlla de Sant Joan que es presenta com la festa per antonomàsia dels Països Catalans. D'altra banda, els textos i les imatges dedicats a la història dels territoris de parla catalana són encara menys freqüents i amb prou feines tenim alguna referència a esdeveniments d'actualitat que van tenir un cert impacte social en un moment determinat.

En canvi, l'apartat Gastronomia té una presència notable en les dues col·leccions, tant a través de plats típics catalans com amb establiments i cuiners famosos. Aquest protagonisme de la gastronomia és un fenomen habitual també en els llibres de text d'altres idiomes. En el cas català, i sobretot en la col·lecció *Veus*, destaca el protagonisme d'establiments adreçats a persones amb un poder adquisitiu alt; els restaurants d'Adrià i

de Rusalleda en són exemples evidents, però també trobem d'altres establiments exclusius de cuiners no tan mediàtics.

També sobta l'absència de textos o fotografies dedicats a científics catalans (Narcís Monturiol, Joan Oró, Joan Massagué), figures fonamentals per a la nostra llengua (Ramon Llull, Pompeu Fabra) o a qüestions espirituals com la religió.

En conjunt, la gran majoria de referents culturals (literaris, gastronòmics, artístics, etc.) que apareixen en els llibres de text estan relacionats amb el Principat de Catalunya, mentre que la presència de referents culturals específicament vinculats amb d'altres territoris catalans és menys freqüent.

5.3 Segona pregunta de recerca

5.3.1 Recollida de dades

En recollir totes les referències a la geografia dels territoris de parla catalana (en forma de text extens, imatge o menció en un text), observem que en les dues col·leccions objecte d'anàlisi hi ha una significativa major presència del Principat de Catalunya que no de tota la resta de territoris de parla catalana junts, com observen a la figura 2.

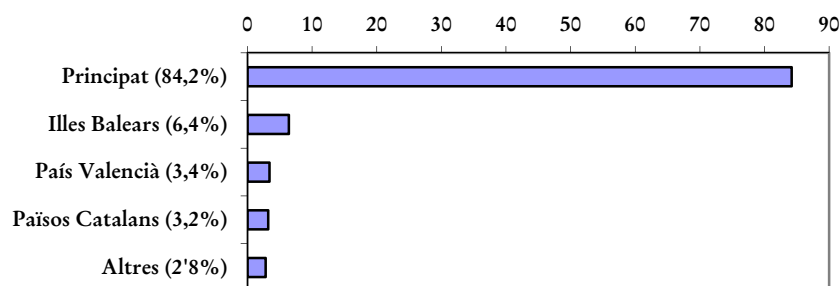

Figura 2. Referències als territoris de parla catalana en textos extensos, imatges i mencions en textos a les col·leccions *Veus* i *NNB i NNE*.

Si analitzéssim les dues col·leccions per separat, veuríem que a la col·lecció NNB i NNE la desproporció entre les referències del Principat i les de la resta o el conjunt de territoris catalans és encara major que a la col·lecció *Veus*, amb un 90'7% de referències al Principat per 77'8%. Quan ens fixem només en les imatges, veiem de nou una representació molt superior del Principat respecte a la resta dels Països Catalans. A *Veus* hi ha 15 imatges del Principat, per només 3 de la resta de territoris catalans.

La desproporció torna a ser encara més gran a la col·lecció *NNB* i *NNE*, on hi ha 45 imatges del Principat, per només una de la resta de categories.

Tots els textos extensos dedicats a la geografia catalana fan alguna referència al Principat. És a dir, entre els 11 textos extensos de geografia catalana d'ambdues col·leccions, no n'hi ha cap dedicat a les resta o el conjunt dels Països Catalans.

Un dels volums objecte d'anàlisi, *NNB 2*, oblida per complet la resta de territoris de parla catalana: totes les referències geogràfiques que hi apareixen són del Principat.

Malgrat que les dues col·leccions contenen mapes (un total de 10) i mencions en textos (11) dels Països Catalans, la seva presència és molt inferior a la de Catalunya, a qui hi ha dedicats un total de 3 textos extensos, 1 mapa i fins a 126 mencions en textos.

Barcelona és la localitat que apareix en un major nombre d'ocasions en ambdues col·leccions. El número total d'aparicions de Barcelona en les dues col·leccions és fins i tot superior al de les del Principat. També és significativa la presència d'aquesta ciutat a través d'imatges. A *NNB* i *NNE*, més de la meitat d'imatges d'espais geogràfics catalans reconeixibles fan referència a Barcelona, mentre que a *Veus* gairebé la meitat d'imatges de geografia catalana són de Barcelona.

Girona és, juntament amb Barcelona i Catalunya, la referència geogràfica que apareix en tots els 9 volums objecte d'anàlisi, tot i que amb una presència molt inferior que Barcelona i Catalunya. Tarragona és una altra referència amb una presència important en els tres volums de la col·lecció *Veus*, però en els sis volums de *NNB* i *NNE* només compta amb 3 meres mencions dins un text.

A part de Barcelona, Catalunya, els Països Catalans, Girona i Tarragona, no hi ha cap altra referència geogràfica que tingui més de 5 aparicions i compti almenys amb una imatge o un text extens. En aquest sentit, destaca la poca presència de València, la segona ciutat dels Països Catalans per número d'habitants i amb una història i una transcendència culturals molt rellevants. Apareix en només un dels 9 volums objecte d'anàlisi, *Veus 1*, amb 4 simples mencions en un text, mentre que en els altres 8 llibres de text és del tot absent. En aquest sentit, és també interessant constatar que la col·lecció *Veus* utilitza el terme 'País Valencià' mentre que l'altra col·lecció empra sempre el terme 'Comunitat Valenciana' per referir-se a aquest mateix territori.

Les referències geogràfiques a ciutats o capitals de comarca tenen més aparicions que no pas les referències a zones rurals, pobles o viles catalanes. De la mateixa manera, l'àmplia majoria d'imatges d'espais identificables dels territoris de parla catalana són de ciutats i, en concret, de Barcelona, com ja hem comentat suara.

En escoltar les audicions d'ambdues col·leccions, constatem que tots els locutors utilitzen el mateix dialecte central, a excepció de dos casos aïllats. La primera excepció és a *NNE 2* i *NNE 3*, que tenen un apartat en què es treballen diferents sons de la llengua catalana; algunes de les activitats enregistrades d'aquest apartat —consistents en paraules o frases aïllades—, contenen una doble locució: en català central i occidental. Significativament, però, l'enunciat de la versió occidental és també en català central. L'únic altre moment on no sentim el català central és quan Ovidi Montllor canta en varietat valenciana el poema *L'ofici que més m'agrada* de Salvat-Papasseit (*NNE 3: 44*).

Llevat d'aquestes dues excepcions, les audicions de tots els llibres de text són sempre en català central. En realitat, les veus de les mateixes persones es van compaginant al llarg de totes les audicions de cada llibre de text. En conseqüència, els personatges d'origen estranger dels llibres de text —que suposadament usen el català com a L2— tenen el mateix accent que la resta de personatges nadius, sense que es pugui apreciar que es tracta d'una persona que no té el català com la seva primera llengua. Trobem, fins i tot, un personatge —Lupe— que parla català central amb accent nadiu, malgrat dir que ha nascut i viscut a Mèxic, explicar que viu a Mallorca i que fa un curs català de tercer nivell a l'Escola Oficial d'Idiomes de Palma (*Veus 2: 90*).

5.3.2 Interpretació de dades

Els llibres de text objecte d'anàlisi tendeixen a presentar el Principat com si fos l'únic territori on es parla el català. Les referències a la resta de territoris catalans són molt escasses i la presència del concepte Països Catalans és molt inferior a la del Principat o Catalunya. Aquest èmfasi en el Principat de Catalunya dels llibres de text transmet una visió parcial dels països on es parla la llengua catalana. A més, el gran número de mencions i imatges de Barcelona —molt superior a les de la resta de referències geogràfiques— reforça una representació centralista, urbana i parcial dels territoris de parla catalana. Aquesta alta representació de Barcelona és probablement una mostra de la popularitat que té la denominació *Barcelona* en contraposició a *Catalunya* (de igual manera que avui molts mitjans parlen de la *marca Barcelona*).

En aquest sentit, és interessant també destacar que l'àmplia majoria de les audicions utilitzen el català central, fins i tot quan el personatge de l'àudio diu viure a Mallorca. Si bé és cert que les dues col·leccions han estat publicades per editorials de Barcelona, també és veritat que s'adrecen a alumnat de tot el món, que utilitza aquest material en els centres on s'estudia català a l'estranger i que, per tant, no viu a Barcelona o en un entorn on es parla català central.

Ultra això, en les audicions hem constatat que tots els personatges d'origen estranger utilitzen el mateix accent nadiu, la qual cosa implica una idealització del parlant nadiu.

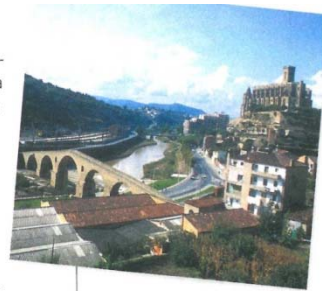
D'altra banda, hem observat que els textos extensos dedicats a geografia tendeixen a presentar els espais des d'una perspectiva turística. És a dir, les localitats o regions no apareixen com a llocs per viure-hi, sinó com a destinacions per visitar. Un exemple il·lustratiu és el principi d'un text sobre Manresa (NNB 1: 49):

● Manresa

El nucli antic de Manresa té prou elements d'interès per passar-hi tot el dia. Per no perdre'ns res és millor que ens dirigim a l'Oficina de Turisme (via de Sant Ignasi, 40), on ens donaran un plànol orientatiu amb tots els atractius de la ruta.

Amb el plànol a la mà, ja podem començar a passejar pels carrers de la vila medieval. En destaca el carrer de la Balç, estret i amb porxos, que convida a perdre's per un laberint de portals, cellers i soterranis. Molt a prop de l'Oficina de Turisme hi ha la Seu, la catedral de Manresa, mostra del gòtic català.

Passejant pel barri antic ens adonem que l'arquitectura militar i defensiva té també un paper destacat en l'estructura de la vila medieval. Les grans muralles que encara hi resten ens fan sentir protegits. Del circuit de muralles es conserva bé el mur del Puig del Mercadal, que envoltava el turó Puigmercadal –anomenat així perquè tenia el mercat medieval als seus peus–, i el Portal del Carme, que trobem al final del carrer d'aquest mateix nom.

Els únics textos extensos de geografia que no prenen una perspectiva explícitament turística són dos dels tres textos dedicats a Catalunya (*Nou Nivell Bàsic 1: 4; Nou Nivell Elemental 3: 15*). En aquests dos textos apareix una petita introducció a la situació geogràfica, l'organització administrativa o la llengua pròpia de Catalunya.

En la recollida de dades, hem vist també que el món rural apareix en menor mesura que l'entorn urbà. Si analitzem les aparicions del món rural, veiem que els llibres opten per dues perspectives a l'hora de presentar-lo. D'una banda, és vist des d'una perspectiva turística, idealitzada, gairebé bucòlica. Per exemple, en un text dedicat al Pallars Jussà, hi diu:

«Més enllà dels congostos que donen accés al Pallars Jussà, una paleta de paisatges enllaça la muntanya mitjana amb l'alta muntanya lleidatana. Entre ondulacions de la serra del Montsec, al sud, i els pics del Montsant, al nord, rius, pantans i valls despleguen un ventall de sorpreses visuals que combinen sensacions mediterrànies i pirinenques. L'indret agrada tant als solitaris que busquen la tranquil·litat com als visitants que volen bones companyies» (*NNE3: 58*).

D'altra banda, es tendeix a presentar el món rural com una realitat antiga, un fet més del passat que no de l'actualitat. Del petit poble de Lloar

(Priorat), per exemple, en trobem una fotografia i tres referències dins un text dedicat al seu ancià pregoner, un ofici a punt de desaparèixer (*Veus 2*: 98). Un altre exemple il·lustratiu és la definició de la masia, no pas com un habitatge d'ús actual sinó únicament com un llegat del passat: «És típica dels pagesos o els pastors que vivien lluny dels nuclis urbans» (*NNB 1*: 85).

En cap de les dues col·leccions trobem informació sobre el dia a dia dels pobles actuals. La vida quotidiana que apareix als llibres de text és eminentment urbana.

6 CONCLUSIONS

En definitiva, hem vist que més de la meitat de referents culturals catalans que apareixen en llibres de text de CLE pertanyen als àmbits de literatura i gastronomia. En els llibres analitzats, els textos literaris serveixen en la seva majoria per practicar gramàtica, vocabulari i fonètica, i no contenen ni un sol exercici dedicat al comentari o la valoració d'aquests textos.

Sobre els textos de gastronomia, sorprèn que se centrin a parlar de xefs i restaurants famosos, adreçats a persones de poder adquisitiu alt, tractant l'estudiant com un turista o un comensal potencial, encara que també hi ha algunes receptes d'alguns dels plats més típics catalans.

Les referències a d'altres disciplines artístiques (pintura, arquitectura, cinema, etc.) són escasses. En art hem trobat sobretot referències de l'anomenada cultura *pop*. No hem vist tampoc gaires aparicions de costums, tradicions i festes i, encara menys, de la història catalana. En conjunt, les referències culturals vinculades al Principat són molt superiors a les relacionades amb d'altres territoris catalans.

De la mateixa manera, hem constatat que la representació geogràfica del món catalanoparlant és parcial, ja que la presència del Principat, i sobretot de Barcelona, és molt superior a la de la resta de territoris de parla catalana. En aquest sentit, també hem trobat un centralisme en les audicions, on la immensa majoria de locutors utilitzen el català central. Els llibres de text de CLE, no tendeixen a reforçar una visió unitària del conjunt de territoris on es parla català; ja que el concepte de Països Catalans s'utilitza en comptades ocasions. A més, hem detectat una presència anecdòtica del món rural i una tendència a presentar la geografia catalana des d'una perspectiva turística.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ANGUERA, XAVIER et al. (2010): *Nou Nivell Elemental 1, 2 i 3*. Barcelona, Castellnou Edicions.
- APPLE, MICHAEL W. (2000): «Cultural politics and the text». APPLE, M. W. (ed.): *Official Knowledge: Democratic education in a conservative age*. 2a edició. Nova York: Routledge, p. 42-60.
- CUENCA, MARIA JOSEP / TODOLÍ, JÚLIA (1996): «Actituds i components culturals en l'adquisició i l'ensenyament de llengües». PUJOL M. / SIERRA, F. (ed.): *Las lenguas en la Europa Comunitaria: La enseñanza de segundas lenguas y/o de lenguas extranjeras*. Amsterdam, Rodopi, p. 179-200.
- GRAY, JOHN (2010): *The Construction of English: Culture, Consumerism and Promotion in the ELT Global Coursebook*. Basingstoke, Palgrave Macmillan.
- GUERRERO, INÉS et al. (2010): *Nou Nivell Bàsic 1, 2 i 3*. Barcelona, Castellnou Edicions.
- MAS, MARTA / VILAGRASSA, ALBERT (2005-2008): *Veus 1, 2 i 3*. Barcelona, PAM.
- RAMÍREZ, ARNULFO G. / HALL, JOAN K. (1990): «Language and Culture in Secondary Level Spanish Textbooks». *The Modern Language Journal*, vol 74 (1), p. 48-65.